

บทที่ 4

ผลการศึกษา

สำนักหักบัญชีเชียงใหม่เดิมมีธนาคารสมาชิกครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง หางดง สันป่าตอง แม่ริม แม่แตง สารภี สันทราย แม่วาง คอยสะเก็ด และสันกำแพง สำหรับสำนักหักบัญชีลำพูนเดิมก็เช่นเดียวกันกับจังหวัดเชียงใหม่ คือเป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเช็คครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง แม่ทา ป่าซาง และบ้านธิ ซึ่งทั้งสองจังหวัดแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่ส่วนใหญ่เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนเช็คระหว่างธนาคารสมาชิกภายในอำเภอเมืองเท่านั้น โดยสำนักหักบัญชีทั้งสองแห่งจะมีรอบการหักบัญชี 2 รอบ รอบปกติเวลา 13.00 น. และรอบเช็คคืนของเชียงใหม่เวลา 9.00 น. ของวันทำการถัดไป รอบเช็คคืนของจังหวัดลำพูนเวลา 16.00 น. ของวันเดียวกันกับวันแลกเปลี่ยนเช็ค การคำนวณดุลการหักบัญชีจะคำนวณในรอบปกติครั้งเดียว ธนาคารสมาชิกของสำนักหักบัญชีทั้งสองแห่งจะปลดเคลียร์ลูกค้า¹⁵ หลังรอบเช็คคืนผ่านไปแล้ว

ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีแผนปรับปรุงระบบการหักบัญชีต่างจังหวัดจึงได้ดำเนินการที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดนำร่องต่อจากจังหวัดภูเก็ตด้วยการยกระดับสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2540 โดยขยายเขตการหักบัญชีเช็คครอบคลุมพื้นที่ต่างอำเภอภายในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มจากเดิม ได้แก่ อำเภอจอมทอง ฮอด พร้าว และเชียงดาว นอกจากนี้ได้ขยายเขตครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดลำพูนด้วย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้จังหวัดเชียงใหม่มาก อยู่ในวิสัยที่จะส่งเช็คเข้าเรียกเก็บระหว่างธนาคารสมาชิกทั้งสองจังหวัดได้ เป็นเหตุให้สำนักหักบัญชีลำพูนเดิมต้องยุบเลิกและให้ธนาคารสมาชิกส่งเช็คเข้าเรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนเพียงแห่งเดียว

ปัจจุบันสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนได้เข้าอาคารของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขาสี่แยกสนามบิน เป็นสถานที่ทำการ โดยมีธนาคารสมาชิกรวม 168 สาขา ได้แก่ ธนาคารสมาชิกในพื้นที่วงเดิมรวม 133 สาขา ธนาคารสมาชิกใหม่ในอำเภอจอมทอง 7 สาขา อำเภอฮอด 3 สาขา อำเภอพร้าว 1 สาขา อำเภอเชียงดาว 1 สาขา และสมาชิกจังหวัดลำพูนอีก 23 สาขา โดยมีรอบการหักบัญชี 2 รอบ รอบปกติเวลา 13.30 น. รอบเช็คคืนเวลา 9.00 น. ของวันทำการถัดไป และแยกรอบการคำนวณดุลการหักบัญชีออกจากกัน ธนาคารสมาชิกของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนจะปลดเคลียร์ลูกค้าหลังรอบเช็คคืนผ่านไปแล้ว ในการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ

¹⁵ ปลดเคลียร์ลูกค้า หมายถึงให้ลูกค้าถอนเงินตามเช็คที่นำฝากกับธนาคารได้ เนื่องจากธนาคารเรียกเก็บเงินตามเช็คได้แล้ว

ศึกษาผลกระทบภายหลังการยกระดับสำนักหักบัญชีจังหวัด โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ธนาคารสมาชิกและลูกค้าผู้ฝากเช็คซึ่งได้รับประโยชน์โดยตรงจากการขยายเขตฯ และได้คำนวณ อัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดที่ผ่านสำนักหักบัญชีจาก สมการแลกเปลี่ยนของไอริวิง ฟิชเชอร์ โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ผลกระทบต่อลูกค้าผู้ฝากเช็คภายหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ผลกระทบต่อลูกค้าผู้ฝากเช็คภายหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ได้จาก แบบสอบถามความเห็นของลูกค้าผู้ฝากเช็คจำนวน 150 ชุด ซึ่งได้รับการตอบกลับ 126 ชุด คิดเป็น ร้อยละ 84 ของแบบสอบถามทั้งหมด โดยข้อมูลที่ได้มาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปที่ อธิบายลักษณะของลูกค้าผู้ฝากเช็คแสดงผลข้อมูลในตาราง 4.1 และส่วนที่ 2 ความเห็นลูกค้าเกี่ยวกับการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน แสดงผลข้อมูลในตาราง 4.2 ถึงตารางที่ 4.5 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ลักษณะลูกค้าผู้ฝากเช็คของธนาคารสมาชิกสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	68	54.0
หญิง	58	46.0
รวม	126	100.0
อายุของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ต่ำกว่า 30 ปี	22	17.5
30 - 40 ปี	64	50.8
40 - 60 ปี	38	30.2
สูงกว่า 60 ปี	2	1.5
รวม	126	100.0
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	7	5.6
อาชีวศึกษา	31	24.6
ปริญญาตรี	78	61.9
สูงกว่าปริญญาตรี	9	7.1
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	0.8
รวม	126	100.0

ที่มา : จากการสำรวจ

ตาราง 4.1(ต่อ) ลักษณะลูกค้าผู้ฝากเงินของธนาคารสมาชิกสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	14	11.1
ข้าราชการ	7	5.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	59	46.8
ลูกจ้างธุรกิจเอกชน	39	31.0
อื่น ๆ	7	5.5
รวม	126	100.0
ประเภทธุรกิจ		
ค้าปลีก	32	25.4
ค้าส่ง	14	11.1
ธุรกิจให้บริการ	37	29.4
ผู้ผลิตและขาย	20	15.9
สาธารณูปโภค	3	2.4
ส่วนราชการ	12	9.5
อื่น ๆ	7	5.5
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	0.8
รวม	126	100.0

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.1 ลักษณะลูกค้าผู้ฝากเงินของธนาคารสมาชิกสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน จำนวน 126 รายนั้นเป็นเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 54 และ 46 ตามลำดับ โดยอายุของลูกค้าอยู่ระหว่าง 30-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมาคืออายุระหว่าง 40-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.2 นอกนั้นมีอายุต่ำกว่า 30 ปีและสูงกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.5 และ 1.5 ตามลำดับ ลูกค้าส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมา อาชีวศึกษา สูงกว่าปริญญาตรี และต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.6 7.1 และ 5.6 ตามลำดับ ลูกค้าผู้ฝากเงินส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมาเป็นลูกจ้างธุรกิจเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31 ที่เหลือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ ข้าราชการ และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 11.1 5.5 และ 5.5 ตามลำดับ ส่วนประเภทธุรกิจนั้นพบว่าเป็นธุรกิจให้บริการมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 29.4 รองลงมาค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 25.4 นอกนั้นเป็นผู้ผลิตและขาย ค้าส่ง ส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 15.9 11.1 และ 9.5 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.1 สรุปได้ว่าลูกค้าผู้ฝากเช็คส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัวและมีธุรกิจประเภทซื้อขายสินค้าและบริการมาก ดังนั้น เช็คที่ลูกค้าของธนาคารสมาชิกได้รับส่วนใหญ่จึงเป็นการชำระเงินจากธุรกรรมซื้อขายสินค้าและบริการ

ตารางที่ 4.2 พฤติกรรมของลูกค้าที่เลือกใช้วิธีการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ก่อนการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

กลุ่มลูกค้า	วิธีการเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดของลูกค้า	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด
กลุ่มแรก	ไปเบิกเงินสดโดยตรงกับธนาคารผู้ส่งจ่ายปลายทาง	71	56.4
	เปิดบัญชีกับธนาคารผู้ส่งจ่ายปลายทาง	66	52.4
กลุ่มสอง	นำเช็คฝากกับธนาคารที่เปิดบัญชีอยู่แล้ว	47	37.3
	เปิดบัญชีกับธนาคารผู้ส่งจ่ายต้นทาง	8	6.3
รวม (ตามที่สะสม)		192	-

- หมายเหตุ : 1. ก่อนการขยายเขตฯ การเรียกเก็บเช็ค B/C ของธนาคารสมาชิกที่ต้นทาง ใช้เวลาการเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอภายในจังหวัดเดียวกัน 7-8 วัน และข้ามจังหวัดใช้เวลา 15 วัน
2. ลูกค้าผู้ฝากเช็ค 126 ราย เลือกใช้วิธีการเรียกเก็บ ได้มากกว่า 1 วิธี
3. ลูกค้ากลุ่มแรก คือ ลูกค้าที่เดินทางไปอำเภอปลายทางเพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็ค
4. ลูกค้ากลุ่มสอง คือ ลูกค้าที่ไม่เดินทางไปอำเภอปลายทาง แต่ใช้วิธีเรียกเก็บเงินตามเช็คที่อำเภอต้นทาง

ที่มา : จากการสำรวจ

ในตารางที่ 4.2 แสดงพฤติกรรมที่ลูกค้าเลือกใช้วิธีการเรียกเก็บเช็คข้ามเขตก่อนมีการขยายเขตการหักบัญชี โดยปกติลูกค้าใช้วิธีการเรียกเก็บเงินได้หลายวิธี ดังนั้นแบบสอบถามจึงให้ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จากข้อมูลของลูกค้าจำนวน 126 ราย แบ่งกลุ่มลูกค้าได้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นลูกค้าที่มีความจำเป็นต้องการเงินเร่งด่วนจึงเลือกที่จะเดินทางไปอำเภอปลายทางเพราะเรียกเก็บเงินตามเช็คได้เร็วกว่าฝากเช็คเรียกเก็บที่ต้นทางและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเช็คเรียกเก็บกลุ่มที่สองเป็นลูกค้าที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้เงินจึงเลือกความสะดวกโดยไม่ต้องเดินทางไปอำเภอปลายทางแต่ยอมจ่ายค่าธรรมเนียมเช็คเรียกเก็บและยินดีจะรอผลการเรียกเก็บภายใน 7-8 วัน ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ากลุ่มแรก ใช้วิธีการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตด้วยวิธีเดินทางไปเบิกเงินสดกับธนาคารผู้จ่ายปลายทางจำนวน 71 รายจาก 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาลูกค้าเลือกใช้วิธีเปิดบัญชีกับธนาคารผู้จ่ายปลายทาง 66 รายจาก 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 52.4 ส่วนลูกค้ากลุ่มสอง ใช้

วิธีนำเช็คฝากเข้าบัญชีของตนเองที่มีอยู่ที่ต้นทาง 47 รายจาก 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.3 และวิธีเปิดบัญชีกับธนาคารผู้จ่ายต้นทางเพื่อฝากเรียกเก็บ 8 รายจาก 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 6.3

จากข้อมูลในตารางข้างต้นสรุปได้ว่า ก่อนการขยายเขตการหักบัญชีการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C นั้นต้องใช้เวลาการเรียกเก็บภายใน 7-8 วัน และมีค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ดังนั้น ลูกค้าที่มีความจำเป็นใช้เงินเร็วจึงเลือกเดินทางไปเบิกเงินสด หรือฝากบัญชีที่ธนาคารผู้จ่ายปลายทางเพราะจะได้รับเงินตามเช็ครวดเร็วกว่าวิธีฝากเรียกเก็บที่ต้นทาง นอกจากนี้ ถ้าลูกค้าได้รับเช็คมูลค่าสูง ทำให้ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเดินทางไปอำเภอปลายทางจะประหยัดกว่าค่าธรรมเนียมเช็ค B/C ที่ต้องจ่ายให้กับธนาคารที่ต้นทาง

ตารางที่ 4.3 ผลกระทบด้านบวกของการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนต่อพฤติกรรมของลูกค้าในการเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด

กลุ่มลูกค้า	ผลของการขยายเขตการหักบัญชีต่อพฤติกรรมการส่งเรียกเก็บเช็ค B/C	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มแรก	มีผล : เปลี่ยนเป็นฝากกับบัญชีที่ลูกค้ามีอยู่	47	37.3
	: เปลี่ยนเป็นเปิดบัญชีธนาคารผู้จ่ายต้นทาง	5	4.0
	ไม่มีผล : ยังใช้วิธีเบิกเงินสดหรือเปิดบัญชีที่ปลายทางเพราะไม่เสียค่าธรรมเนียม	24	19.0
รวม		76	60.3
กลุ่มสอง	ไม่มีผล : ยังคงใช้วิธีฝากเช็คกับบัญชีที่มีอยู่หรือเปิดบัญชีธนาคารผู้จ่ายต้นทาง	49	38.9
	รวม	49	38.9
	ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	0.8
รวมทั้งสิ้น		126	100.0

หมายเหตุ : 1. ลูกค้ากลุ่มแรก คือ ลูกค้าที่เดินทางไปอำเภอปลายทางเพื่อเรียกเก็บเงินตามเช็ค

2. ลูกค้ากลุ่มสอง คือ ลูกค้าที่ไม่เดินทางไปอำเภอปลายทาง แต่ใช้วิธีเรียกเก็บเงินตามเช็คที่อำเภอต้นทางที่มก. จากการสำรวจ

ข้อมูลในตารางที่ 4.3 แสดงผลกระทบด้านบวกของการขยายเขตการหักบัญชีต่อลูกค้าเกี่ยวกับการลดระยะเวลาเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ากลุ่มแรกมีจำนวน 76 ราย จากลูกค้าทั้งหมด 126 ราย ให้ความเห็นว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาใช้วิธีนำเช็คฝากเข้าบัญชีที่ต้นทาง 52 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.3 ของลูกค้าทั้งหมด และให้ความเห็นว่าไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้าในการเดินทางไปเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ปลายทาง เนื่องจากไม่ต้องการเสียค่าธรรมเนียมเช็คเรียกเก็บ 24 ราย คิดเป็นร้อยละ 19 ของลูกค้าทั้งหมด

สำหรับ ลูกค้าย่อยที่มีจำนวน 49 รายจากลูกค้าทั้งหมด 126 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.9 ของลูกค้าทั้งหมดมีความเห็นเหมือนกันคือไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงยังคงใช้วิธีนำเช็คฝากบัญชีที่ต้นทาง

จากข้อมูลในตารางข้างต้นสรุปได้ว่า ผลจากการขยายเขตการหักบัญชีเช็คและลดระยะเวลาเรียกเก็บนั้น มีผลกระทบต่อด้านบวกต่อลูกค้าทั้งสองกลุ่ม กลุ่มแรกทำให้ได้รับความสะดวกมากขึ้นโดยไม่ต้องเดินทางไปอำเภอปลายทางสามารถนำเช็คฝากเรียกเก็บที่ต้นทางได้เลยโดยที่ได้รับเงินตามเช็ครวดเร็วขึ้น แต่ก็มีบางส่วนซึ่งเป็นส่วนน้อยที่ไม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของลูกค้ากลุ่มนี้ เนื่องจากไม่ต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมเช็คเรียกเก็บจึงเลือกเดินทางไปอำเภอปลายทางเหมือนเดิม สำหรับลูกค้ากลุ่มที่สองได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการเรียกเก็บเงินตามเช็ครวดเร็วขึ้นทำให้มีสภาพคล่องมากขึ้นโดยไม่ต้องเดินทางไปอำเภอปลายทางเหมือนเดิม

ตารางที่ 4.4 ผลกระทบด้านลบของการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนต่อลูกค้าผู้ฝากเช็คเรียกเก็บภายในอำเภอเดียวกัน

ผลกระทบทางลบต่อลูกค้าผู้ฝากเช็คเรียกเก็บระหว่างธนาคารภายในอำเภอเดียวกันที่ได้รับเงินช้ากว่าระบบเดิม	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
ไม่กระทบ	24	19.1	19.1
น้อยมาก	27	21.4	40.5
ปานกลาง	42	33.3	73.8
มาก	26	20.6	94.4
มากที่สุด	7	5.6	100.0
รวม	126	100.0	-

ที่มา: จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.4 แสดงความเห็นของลูกค้าผู้ฝากเช็คเกี่ยวกับผลกระทบด้านลบของการขยายเขตการหักบัญชีที่ทำให้เช็คเรียกเก็บภายในอำเภอเดียวกันช้าลง ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีผลกระทบปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมากระทบน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 21.4 กระทบมาก คิดเป็นร้อยละ 20.6 ไม่กระทบ คิดเป็นร้อยละ 19.1 และเห็นว่ากระทบมากที่สุดมีสัดส่วนน้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 5.6

จากข้อมูลในตารางที่ 4.4 สรุปได้ว่าผลกระทบต่อลูกค้าในการเรียกเก็บเช็คภายในอำเภอเดียวกันช้าลงนั้นอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับไม่กระทบเลย สะสมร้อยละ 73.8 สัดส่วนที่เหลือไม่มากนักสะสมร้อยละ 26.2 ที่ได้รับผลกระทบมากถึงมากที่สุด จากการศึกษาพบว่า เป็นลูกค้าของธนาคารในอำเภอรอบนอกที่เป็นสมาชิกใหม่เปลี่ยนวิธีส่งเรียกเก็บเช็คภายในอำเภอเดียวกันจากการ

เรียกเก็บโดยตรงกับธนาคารผู้จ่าย ซึ่งลูกค้าสามารถฝากเช็คได้ถึงเวลา 15.30 น. เป็นส่งเช็คไปเรียกเก็บพร้อมเช็คต่างอำเภอที่สำนักหักบัญชีซึ่งรับฝากเช็คจากลูกค้าเฉพาะช่วงเช้าเท่านั้น ธนาคารจึงจะสามารถส่งเช็คเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชีได้ทันในวันเดียวกัน และลูกค้าของธนาคารในจังหวัดลำพูนซึ่งปัจจุบันธนาคารสมาชิกต้องส่งเช็คไปเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน จึงปิดเคาน์เตอร์รับเช็คเร็วขึ้นและผลรอบเช็คคืนเปลี่ยนจากเวลา 16.00 น. ของวันเดียวกับวันแลกเปลี่ยนเช็ค เป็นเวลา 9.00 น. ของวันทำการถัดไปจากวันที่มีการแลกเปลี่ยนเช็ค ทำให้ลูกค้าถอนเงินตามเช็คเข้าไปประมาณ 2 ชั่วโมง จากเวลา 8.30 น. เป็นเวลา 10.30 น. นอกจากนี้ ยังขึ้นอยู่กับระบบงานของแต่ละธนาคารสมาชิกจะปลดเคลียร์ให้ลูกค้าถอนเงินได้เร็วหรือช้าด้วย

ตารางที่ 4.5 ความเห็นของลูกค้าต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการลดระยะเวลาเรียกเก็บเงินตามเช็คเนื่องจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ความเห็นของลูกค้าต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการลดระยะเวลาเรียกเก็บ	จำนวน	ร้อยละ	ร้อยละสะสม
ไม่ได้รับประโยชน์	2	1.6	1.6
น้อยมาก	3	2.4	4.0
ปานกลาง	23	18.2	22.2
มาก	60	47.6	69.8
มากที่สุด	38	30.2	100.0
รวม	126	100.0	-

ที่มา : จากการสำรวจ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.5 แสดงความเห็นของลูกค้าผู้ฝากเช็คเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการลดระยะเวลาเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดเนื่องจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับประโยชน์มาก คิดเป็นร้อยละ 47.6 รองลงมาเห็นว่าได้รับประโยชน์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.2 ที่เหลือมีสัดส่วนน้อยที่เห็นว่าได้รับประโยชน์ปานกลาง น้อยมาก คิดเป็นร้อยละ 18.2 และ 2.4 ตามลำดับ ในขณะที่ร้อยละ 1.6 เห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์เลยสรุปได้ว่าลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับประโยชน์ในสัดส่วนที่สูงมาก

4.2 ผลกระทบต่อธนาคารสมาชิกภายหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ในการศึกษาผลกระทบต่อธนาคารสมาชิกภายหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ได้อาศัยข้อมูลการปฏิบัติงานและความเห็นของธนาคารสมาชิก ซึ่งแบบสอบถามได้รับการตอบ

กลับจากผู้บริหารธนาคารสมาชิกสาขาหลักจำนวน 15 ธนาคารจากจำนวนทั้งหมด 16 ธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 93.75 และได้รับการตอบกลับจากผู้บริหารธนาคารสมาชิกสาขาห่างไกลจำนวน 23 สาขา จากจำนวนทั้งหมด 35 สาขา คิดเป็นร้อยละ 65.71 ข้อมูลที่ได้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นข้อมูลการจัดการเกี่ยวกับการส่งเช็คเรียกเก็บของสาขาห่างไกลหลังมีการขยายเขตการหักบัญชี และส่วนที่สองเป็นความเห็นของธนาคารสมาชิกเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากการขยายเขตสำนักหักบัญชี เชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งรายละเอียดได้แสดงข้อมูลในตารางที่ 4.6 ถึงตารางที่ 4.10

ข้อมูลในตารางที่ 4.6 เป็นข้อมูลการส่งเช็คเรียกเก็บหลังจากมีการขยายเขตการหักบัญชีของสาขาห่างไกลจำนวน 23 สาขาจากจำนวนทั้งหมด 35 สาขา โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นสมทบบัญชีหรือผู้ช่วยผู้จัดการขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาเป็นผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 21.7 และตำแหน่งอื่น ๆ เช่นพนักงานการเงินและพนักงานเคลียร์ริง คิดเป็นร้อยละ 21.7 โดยมีรายละเอียดผลการศึกษาในช่วงก่อนการขยายเขตการหักบัญชี ธนาคารสมาชิกสาขาห่างไกลที่อยู่ในอำเภอรอบนอกที่ไม่มีสำนักหักบัญชีอยู่ในท้องถิ่นจะใช้วิธีเรียกเก็บเช็คภายในอำเภอเดียวกันโดยใช้วิธีเรียกเก็บโดยตรงกับธนาคารผู้จ่าย หรือเรียกว่า Walking Clear หรือในกรณีที่ท้องถิ่นนั้นมีสำนักหักบัญชีก็จะส่งเรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชี แต่ภายหลังการขยายเขตการหักบัญชี ธนาคารสมาชิกเมื่อรับฝากเช็คจากลูกค้าจะใช้วิธีเรียกเก็บเช็คระหว่างธนาคารภายในอำเภอเดียวกัน โดยการส่งเช็คไปเรียกเก็บพร้อมกับเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดผ่านสำนักหักบัญชีเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 73.9 ที่เหลือใช้วิธี การส่งเช็คเรียกเก็บกับธนาคารผู้จ่ายโดยตรง คิดเป็นร้อยละ 26.1 สำหรับการจัดการเกี่ยวกับเช็คที่ส่งเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ธนาคารสมาชิกส่งเช็คเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชีโดยรับฝากจากลูกค้าหลังปิดรับเช็คหน้าเคาน์เตอร์ในวันทำการก่อนและนำมาพร้อมกับเช็คที่รับฝากจากลูกค้าก่อนปิดรับเช็คหน้าเคาน์เตอร์ในวันส่งเช็คเรียกเก็บ ผลการดำเนินการตามหลักการของระบบ One-day Clearing คิดเป็นสัดส่วนสูง ร้อยละ 78.3 ที่เหลือเป็นเช็คที่ธนาคารสมาชิกรับฝากจากลูกค้าตลอดวันทำการและส่งเรียกเก็บในวันทำการถัดไปซึ่งเป็นส่วนที่ไม่ได้ดำเนินการตามหลักการของระบบ One-day Clearing คิดเป็นสัดส่วน น้อย ร้อยละ 21.7 ผลก็คือทำให้ลูกค้าผู้ฝากเช็คได้รับเงินตามเช็คช้าไปอีก 1 วัน

สำหรับวิธีที่ธนาคารสมาชิกสาขาห่างไกลใช้ในการขนส่งเช็คเรียกเก็บไปยังสาขาหลักเพื่อรวบรวมข้อมูลส่งสำนักหักบัญชานั้น ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ใช้วิธีวิ่งรถส่งกันเองทุกวันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 65.2 รองลงมาใช้วิธีผลัดกันวิ่งคิดเป็นร้อยละ 21.7 ซึ่งจากการศึกษาพบอีกว่าเป็นธนาคารสมาชิกในเขตอำเภอจอมทอง นอกนั้นใช้วิธีวิ่งรถเองเฉพาะวันที่มีเช็คส่งออกไปเรียกเก็บ คิดเป็นร้อยละ 8.7 สำหรับ รทส. ซึ่งเป็นสมาชิกเพียงธนาคารเดียวในอำเภอพร้าว นั้นใช้วิธีฝากเช็คกับพนักงานหรือบุคคลอื่นที่เดินทางไปอำเภอเมืองในตอนเย็นคิดเป็นร้อยละ 4.4 ดังนั้นธนาคารสมาชิก

ในอำเภอพร้าวจึงไม่มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการขนส่งเช็คจากอำเภอพร้าวไปอำเภอเมือง

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าสมาชิกในอำเภอรอบนอกนั้นเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการขนส่งเช็คเพื่อเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชีทั้งหมด ขณะที่สมาชิกในเขตอำเภอเมืองได้รับประโยชน์จากการส่งเช็คเรียกเก็บในเขตอำเภอรอบนอก ในขณะที่เดียวกันก็ได้รับความสะดวกโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางเนื่องจากเป็นอำเภอที่มีสำนักหักบัญชีตั้งอยู่ อย่างไรก็ตามหลักการความเป็นธรรมและถือปฏิบัติในจังหวัดอื่นส่วนใหญ่¹⁶ คือการขนส่งเช็คระหว่างอำเภอเมืองกับอำเภอรอบนอกนั้นธนาคารสมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมกัน ควรแบ่งเฉลี่ยค่าใช้จ่ายในสัดส่วนเท่ากัน ดังนั้นภาระค่าใช้จ่ายจึงไม่ควรตกเป็นของสาขาในอำเภอรอบนอกฝ่ายเดียว

ตารางที่ 4.6 การจัดการเกี่ยวกับเช็คเรียกเก็บของสมาชิกสาขาห่างไกลภายหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

การส่งเช็คเรียกเก็บของสาขาห่างไกล	จำนวน	ร้อยละ
วิธีเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างสมาชิกในอำเภอเดียวกัน		
การส่งเช็คเรียกเก็บกับธนาคารผู้จ่ายโดยตรง (Walking Clear)	6	26.1
ส่งไปเรียกเก็บพร้อมเช็ค B/C ต่างอำเภอที่สำนักหักบัญชี	17	73.9
รวม	23	100.0
การจัดการเกี่ยวกับเช็คที่รับจากลูกค้าเพื่อส่งเรียกเก็บที่สำนักหักบัญชี		
ไม่ดำเนินการตามหลักการ One-day Clearing	5	21.7
ดำเนินการตามหลักการ One-day Clearing	18	78.3
รวม	23	100.0
วิธีที่สาขาห่างไกลใช้ในการส่งเช็คเรียกเก็บ		
ผลัดกันวิ่งรถระหว่างสมาชิกอำเภอเดียวกันหรืออำเภอใกล้เคียง	5	21.7
วิ่งรถส่งเองทุกวัน	15	65.2
วิ่งรถส่งเองเฉพาะวันที่มีเช็คส่งออก	2	8.7
ฝากพนักงาน/บุคคลอื่นที่ไปอำเภอเมืองในตอนเย็น	1	4.4
รวม	23	100.0

หมายเหตุ : ดำเนินการตามหลักการ One-day Clearing หมายถึง ธนาคารสมาชิกเมื่อรับฝากเช็คจากลูกค้าก่อนเวลาปิดเคาน์เตอร์ในวันทำการ ใดจะต้องส่งเช็คเรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีในวันทำการนั้น ยกเว้นเช็คที่รับฝากจากลูกค้าหลังเวลาปิดเคาน์เตอร์จะส่งเช็คเรียกเก็บในวันทำการถัดไปเพราะถือเป็นเช็ค Too-late
ที่มา : จากการสำรวจ

¹⁶ ข้อมูลจากรธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ

ข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 4.7 เป็นความเห็นเรื่องผลกระทบด้านลบของการขยายเขตการหักบัญชี โดยในการตอบแบบสอบถามนั้นผู้ตอบสามารถตอบได้มากกว่า 1 รายการ ผลจากการรวบรวมข้อมูลของสาขาหลักจำนวน 15 สาขา และสาขาห่างไกลจำนวน 23 สาขา รวมเป็น 38 สาขา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 50 นอกนั้นมีตำแหน่งงานเป็นผู้จัดการ คิดเป็นร้อยละ 28.9 และตำแหน่งอื่น เช่น พนักงานการเงินและพนักงานเคลียร์ คิดเป็นร้อยละ 21.1

ผลการศึกษาพบว่าธนาคารสมาชิกสาขาห่างไกลและสาขาหลักส่วนใหญ่เห็นว่าค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มที่เป็นภาระอันเกิดจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน คือค่าใช้จ่ายในการขนส่งเช็คระหว่างอำเภอรอบนอกกับอำเภอเมืองคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุด ประมาณร้อยละ 57.9 รองลงมาเห็นว่าทำให้มีค่าใช้จ่ายแรกตั้งสำนักหักบัญชีเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 39.5 และค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายเป็นค่าบำรุงธนาคารสมาชิกเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 34.2 ส่วนที่เหลือมีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการซื้ออุปกรณ์สำนักงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ ค่าใช้จ่ายในการรับพนักงานเพิ่ม และค่าใช้จ่ายในการซื้อรถขนส่งเช็คเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 26.3 5.3 และ 5.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ผลกระทบด้านลบต่อธนาคารสมาชิกจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

ค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มของธนาคารสมาชิกจากการขยายเขตฯ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบ 38 ราย
ค่าขนส่งเช็คจากอำเภอรอบนอกไปอำเภอเมือง	22	57.9
เฉลี่ยค่าใช้จ่ายแรกตั้งสำนักหักบัญชีเป็นค่าอุปกรณ์คอมพิวเตอร์	15	39.5
จ่ายค่าบำรุงสมาชิกรายเดือนเพิ่ม	13	34.2
ค่าใช้จ่ายอุปกรณ์สำนักงาน	10	26.3
จ้างพนักงานเพิ่มเพื่อทำหน้าที่เคลียร์	2	5.3
ซื้อรถเพิ่มเพื่อใช้วิ่งส่งเช็ค	2	5.3

หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้มากกว่า 1 รายการ

ที่มา : จากการสำรวจ

ข้อมูลในตารางที่ 4.8 เป็นความเห็นเรื่องผลกระทบด้านบวกเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ซึ่งสามารถตอบได้มากกว่า 1 รายการ ธนาคารสมาชิกมีความเห็นเหมือนกันมากที่สุดคือ ลดค่าใช้จ่ายในการส่งเช็ค B/C เรียกเก็บทางไปรษณีย์ คิดเป็นร้อยละ 89.5 รองลงมาคือ เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของธนาคารสมาชิกโดยการนำโปรแกรมเช็ครายฉบับมาใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 52.6 นอกนั้นธนาคารสมาชิกเห็นว่าการชำระดุลที่

ส่วนกลางช่วยลดต้นทุนรายการ โอนเงินของธนาคารและทำให้สำนักงานใหญ่ของธนาคารตนบริหารเงินที่ส่วนกลางได้สะดวกขึ้นคิดเป็นร้อยละ 50 เห็นว่าการขยายเขตการหักบัญชีช่วยลดงานทะเบียนและงานหักบัญชีที่ต้องจดบันทึกด้วยมือคิดเป็นร้อยละ 42.1 เห็นว่าทำให้ปริมาณธุรกรรมเกี่ยวกับเช็คเรียกเก็บมากขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.5 เห็นว่าการนำโปรแกรมเช็ครายฉบับมาช่วยในการปฏิบัติงานทำให้เจ้าหน้าที่ของธนาคารใช้เวลาในการปฏิบัติงานหักบัญชีที่สำนักหักบัญชีน้อยลงและช่วยลดค่าใช้จ่ายจัดพิมพ์แบบฟอร์มรายงานต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 34.2 และ 18.4 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 ผลกระทบด้านบวกต่อธนาคารสมาชิกจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชิงใหม่-ลำพูน

ประโยชน์ที่ธนาคารสมาชิกได้รับจากการขยายเขต	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของจำนวนผู้ตอบ 38 ราย
ลดค่าใช้จ่ายในการส่งเช็ค B/C เรียกเก็บทางไปรษณีย์	34	89.5
เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานหักบัญชีด้วยคอมพิวเตอร์	20	52.6
ช่วยลดต้นทุนการโอนเงินและสำนักงานใหญ่บริหารเงินสะดวก	19	50.0
ลดงานทะเบียนและงานหักบัญชีที่จดบันทึกด้วยมือ	16	42.1
ปริมาณธุรกรรมเกี่ยวกับเช็คเรียกเก็บมากขึ้น	15	39.5
พนักงานเฉลี่ยจริงใช้เวลาปฏิบัติงานที่สำนักหักบัญชีน้อยลง	13	34.2
ลดค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างพิมพ์แบบรายงานต่างๆ	7	18.4

หมายเหตุ : ผู้ตอบแบบสอบถามตอบได้มากกว่า 1 รายการ

ที่มา : จากการสำรวจ

ข้อมูลในตารางที่ 4.9 เป็นข้อมูลความเห็นของธนาคารสมาชิก 38 สาขา เกี่ยวกับระดับความพึงพอใจต่อการขยายเขตการหักบัญชี เมื่อเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่ม ธนาคารสมาชิกส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการขยายเขตการหักบัญชีอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 63.2 รองลงมาระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.1 ในขณะที่มีความพอใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.5 น้อยและไม่พึงพอใจ คิดเป็นร้อยละ 2.6 และ 2.6 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสัดส่วนสะสมจะพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 73.7 มีความพอใจในระดับมากขึ้นไป แต่ถ้าพิจารณาสัดส่วนสะสมตั้งแต่ความพึงพอใจระดับปานกลางขึ้นไปพบว่ามีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 94.8

ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบระหว่างประโยชน์ที่ได้รับกับค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มจากการขยายเขตสำนักหักบัญชี
เชียงใหม่-ลำพูน

ระดับความพึงพอใจของธนาคารสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ	สะสมร้อยละ
มากที่สุด	4	10.5	10.5
มาก	24	63.2	73.7
ปานกลาง	8	21.1	94.8
น้อย	1	2.6	97.4
ไม่พึงพอใจ	1	2.6	100.0
รวม	38	100.0	-

ที่มา : จากการสำรวจ

ข้อมูลในตารางที่ 4.10 เป็นความเห็นของธนาคารสมาชิกเกี่ยวกับการขยายเขตสำนักหักบัญชีส่งผลกระทบต่อลูกค้าผู้ฝากเช็คของธนาคาร ผลการศึกษาพบว่าธนาคารสมาชิกมีความเห็นสอดคล้องกันว่าลูกค้าได้ประโยชน์มากที่สุดจากการลดระยะเวลาเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาเห็นว่าลูกค้านำเช็ค B/C เข้าฝากบัญชีเพื่อเรียกเก็บมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 52.6 นอกนั้นเห็นว่ามีส่วนช่วยสร้างวินัยในการส่งจ่ายเช็คของลูกค้าคิดเป็นร้อยละ 23.7 และเช็คเรียกเก็บภายในอำเภอข้างล่าง คิดเป็นร้อยละ 21.1 กล่าวโดยสรุปคือ การขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนมีผลกระทบต่อลูกค้าธนาคารเป็นไปในทิศทางที่ดีเป็นส่วนใหญ่ มีเพียงส่วนน้อยที่เห็นว่าทำให้การเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคารภายในอำเภอเดียวกันข้างล่าง

ตารางที่ 4.10 ผลกระทบต่อลูกค้าจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนในความเห็น
ธนาคารสมาชิก

ผลของการขยายเขตการหักบัญชีส่งผลกระทบต่อลูกค้าธนาคาร	จำนวน	คิดเป็นร้อยละของ จำนวนผู้ตอบ 38 ราย
ลูกค้าได้รับบริการเรียกเก็บเช็ค B/C เร็วขึ้น	38	100.0
ลูกค้านำเช็ค B/C เข้าฝากบัญชีเพื่อเรียกเก็บมากขึ้น	20	52.6
สร้างวินัยในการส่งจ่ายเงินตามเช็คของลูกค้าผู้ส่งจ่าย	9	23.7
เช็คเรียกเก็บภายในอำเภอข้างล่างส่งผลกระทบต่อลูกค้าที่ต้องการใช้เงิน	8	21.1

หมายเหตุ : ธนาคารสมาชิก 38 ราย ให้ความเห็นได้มากกว่า 1 รายการ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3 ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจจากการขยายเขตการหักบัญชีตามความเห็นลูกค้าและ ธนาคารสมาชิก

การศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจจากการขยายเขตการหักบัญชีและ
ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดเป็นระบบ One-day Clearing ได้
วิเคราะห์ข้อมูลจากการส่งแบบสอบถามเพื่อขอความเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสภาพคล่องของ
ธุรกิจภายหลังการขยายเขตการหักบัญชีในภาวะที่มีวิกฤติเศรษฐกิจ และภาวะที่ไม่มีวิกฤติเศรษฐกิจ
ผลการศึกษาได้แสดงไว้ในตารางที่ 4.11 ถึงตารางที่ 4.12 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน
ในความเห็นของลูกค้าผู้ฝากเช็ค

ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจทั้งสองจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีวิกฤติ		
ไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ	11	8.7
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30	15	11.9
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50	16	12.7
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70	35	27.8
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70	49	38.9
รวม	126	100.0
ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่มีวิกฤติ		
ไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ	6	4.8
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30	17	13.5
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50	13	10.3
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70	40	31.7
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70	50	39.7
รวม	126	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.11 ซึ่งให้เห็นถึงผลของการขยายเขตการหักบัญชีและการลดระยะ
เวลาการเรียกเก็บเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจของลูกค้าผู้ฝากเช็ค
จากการศึกษาพบว่า ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีวิกฤตินั้นลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่า การขยายเขตการหัก
บัญชีส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 คิดเป็นสัดส่วนสูงประมาณร้อยละ 38.9
รองลงมาคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 27.8 สัดส่วนที่เหลือเห็นว่ามีผลต่อ

สภาพคล่องของธุรกิจในระดับต่ำคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50 และเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.7 และ 11.9 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนร้อยละ 8.7 เห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ สำหรับผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจของลูกค้าภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่มีวิกฤติ ลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าการขยายเขตการหักบัญชีส่งผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 คิดเป็นสัดส่วนสูงประมาณร้อยละ 39.7 รองลงมาคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.7 สัดส่วนที่เหลือเห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจน้อยในระดับต่ำคือ เพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30 และเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.5 และ 10.3 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนร้อยละ 4.8 เห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนไม่ว่าจะอยู่ในภาวะช่วงวิกฤติหรือไม่มีวิกฤติเศรษฐกิจ ลูกค้าส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจค่อนข้างสูงมาก

ตารางที่ 4.12 ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจจากการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน
ในความเห็นธนาคารสมาชิก

ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจทั้งสองจังหวัด	จำนวน	ร้อยละ
ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีวิกฤติ		
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	2.6
ไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ	2	5.3
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30	3	7.9
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50	5	13.2
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70	13	34.2
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70	14	36.8
รวม	38	100.0
ภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่มีวิกฤติ		
ไม่ตอบแบบสอบถาม	1	2.6
ไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ	1	2.6
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30	3	7.9
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50	3	7.9
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70	18	47.4
มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70	12	31.6
รวม	38	100.0

ที่มา: จากการสำรวจ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.12 ชี้ให้เห็นถึงผลของการขยายเขตการหักบัญชีและลดระยะเวลาเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดเป็นระบบ One-day Clearing ส่งผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจของจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน กล่าวคือภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่มีวิกฤติผลการศึกษา พบว่า ธนาคารสมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าการขยายเขตการหักบัญชีส่งผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 คิดเป็นสัดส่วนที่สูงร้อยละ 36.8 รองลงมาคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.2 สัดส่วนที่เหลือเห็นว่ามีผลกระทบน้อยในระดับต่ำคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50 และเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 13.2 และ 7.9 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนร้อยละ 5.3 เห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ สำหรับภายใต้ภาวะเศรษฐกิจที่มีวิกฤติ ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารสมาชิกส่วนใหญ่ เห็นว่าสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 51-70 คิดเป็นสัดส่วนที่สูงร้อยละ 47.4 รองลงมาคือเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 70 คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.6 สัดส่วนที่เหลือเห็นว่ามีผลกระทบน้อยในระดับต่ำคือ เพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 31-50 และเพิ่มขึ้นน้อยกว่าร้อยละ 30 คิดเป็นสัดส่วนเท่ากันคือร้อยละ 7.9 ในขณะที่สัดส่วนร้อยละ 2.6 เห็นว่าไม่มีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจ

กล่าวโดยสรุปคือ ความเห็นของธนาคารสมาชิกเกี่ยวกับการขยายเขตการหักบัญชีและลดระยะเวลาเรียกเก็บเช็ค B / C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดส่งผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจในจังหวัดทั้งสองในทิศทางที่ดี ซึ่งสอดคล้องกันกับความเห็นของลูกค้าผู้ฝากเช็คในเรื่องเดียวกันที่เห็นว่ามีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจของลูกค้าค่อนข้างสูง

4.4 ผลกระทบต่อสภาพคล่องของธุรกิจโดยอาศัยการวิเคราะห์อัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิต่อสำนักงานหักบัญชี

การคำนวณหาความแตกต่างระหว่างอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บที่รวมเช็คข้ามเขตเปรียบเทียบกับเช็คเรียกเก็บที่ไม่รวมเช็คข้ามเขตของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนเพื่อต้องการทราบว่าหลังมีการขยายเขตการหักบัญชีเช็คให้ครอบคลุมการเรียกเก็บเช็คต่างอำเภอนั้น อัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิต่อสำนักงานหักบัญชีมีค่ามากกว่าก่อนการขยายเขตการหักบัญชีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ข้อมูลที่ใช้คำนวณในสมการแลกเปลี่ยนของ ไอร์วิง ฟิชเชอร์ (Irving Fisher) $MV = PT$ จึงได้แก่ เช็คเรียกเก็บสุทธิและบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารสมาชิกรายปี ซึ่งแสดงไว้ในตาราง 4.14 และ 4.15

นอกจากนี้ ในการศึกษาได้รวบรวมข้อมูลเช็กระบุรายวันระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2543 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2544 รวม 40 วัน แต่มีข้อมูลที่บันทึกจากโปรแกรมเช็ครายฉบับของสำนักหักบัญชีไม่สามารถเปิดเพิ่มข้อมูลได้ 4 วัน คือ วันที่ 18 ธันวาคม 2543 วันที่ 3 15 และ 29 มกราคม 2544 เนื่องจากข้อมูลในโปรแกรมที่สำนักหักบัญชีถูกลบออกทุกวันเมื่อมีการเปลี่ยนรอบวันทำการใหม่จึงไม่สามารถบันทึกข้อมูลใหม่แทนข้อมูลที่เสียหายได้ จึงเหลือข้อมูลเพียง 36 วัน เพื่อใช้ในการหาสัดส่วนของเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดในเขตพื้นที่เชียงใหม่-ลำพูนต่อเช็คที่ส่งเรียกเก็บรายวันทั้งหมดที่ผ่านสำนักหักบัญชี โดยข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมมาได้นั้นแสดงไว้ในภาคผนวก ข ซึ่งข้อมูลสัดส่วนเช็ค B/C ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิทั้งหมดเฉลี่ยรายวันไว้ในตารางที่ 4.13

ข้อมูลในตารางที่ 4.13 จะเห็นว่า สัดส่วนเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนมีน้อยมาก มูลค่าของเช็คข้ามเขตมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 6.7 เมื่อแยกเช็คเรียกเก็บของแต่ละจังหวัดออกมาสัดส่วนเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บจังหวัดเชียงใหม่มีน้อยมากเช่นเดียวกัน มูลค่าของเช็คข้ามเขตมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 4 แต่สัดส่วนเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บของจังหวัดลำพูนมีมากกว่าจังหวัดเชียงใหม่ โดยมูลค่าของเช็คข้ามเขตมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 31 สาเหตุที่จังหวัดเชียงใหม่มีสัดส่วนปริมาณเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บน้อย เพราะสำนักหักบัญชีเชียงใหม่เดิมมีธนาคารสมาชิกครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภออยู่ก่อนแล้ว ไม่เหมือนกับจังหวัดอื่นที่มีธนาคารสมาชิกในอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ข้อมูลในตาราง 4.13 ยังได้สรุปสัดส่วนเช็คเรียกเก็บของแต่ละจังหวัดต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดด้วย โดยแยกเป็นเช็คเรียกเก็บจังหวัดเชียงใหม่มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 89.65 ของเช็คเรียกเก็บทั้งหมด และเช็คเรียกเก็บจังหวัดลำพูน มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 10.35 ของเช็คเรียกเก็บทั้งหมด

จากข้อมูลในตารางที่ 4.14 เป็นข้อมูลเช็คเรียกเก็บและเช็คคืนของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ระหว่างปี 2537-2543 จะเห็นได้ว่าช่วงก่อนที่จะมีการยกระดับสำนักหักบัญชีจังหวัดนั้นยอดเช็คคืนทั้งจำนวนฉบับและมูลค่าเช็คเรียกเก็บในช่วงตั้งแต่ปี 2537-39 มีมากกว่ายอดเช็คคืนระหว่างปี 2541-2543 ซึ่งเป็นช่วงหลังมีการยกระดับสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน แนวโน้มยอดเช็คที่ลดลงอาจเกิดจากประเด็นสำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรกผลของการยกระดับสำนักหักบัญชีจังหวัดทำให้วินัยการส่งจ่ายเช็คของลูกค้าผู้ส่งจ่ายต้องระมัดระวังการส่งจ่ายเช็คมากขึ้นโดยเฉพาะเช็คที่ไม่มีเงินในบัญชีเนื่องจากระบบใหม่นั้นมีการตัดเงินในบัญชีเร็วขึ้น ประการที่สองภาวะเศรษฐกิจในช่วงวิกฤติทำให้การให้เช็คลดน้อยลงมาก เนื่องจากผู้ที่เคยรับเช็คไม่มั่นใจว่าจะได้รับเงินตามเช็ค จึงต้องระมัดระวังการรับชำระเงินด้วยเช็คมากขึ้น

ตารางที่ 4.13 สรุปสัดส่วนเฉลี่ยเชื้คข้ามเขตและเชื้คเรียกเก็บที่ใช้เป็นเกณฑ์หายอดเชื้คข้ามเขตรายปี

ข้อมูลเชื้คเรียกเก็บ	เชียงใหม่-ลำพูน		เชียงใหม่		ลำพูน	
	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
เชื้คข้ามเขตแยกตามวงเคิมและสาขาห่างไกล						
สัดส่วนเชื้คข้ามเขตต่อเชื้คเรียกเก็บทั้งหมด (ธ.ค.)	7.95	6.56	6.66	3.90	24.04	29.61
สัดส่วนเชื้คข้ามเขตต่อเชื้คเรียกเก็บทั้งหมด (ม.ค.)	7.66	6.85	6.45	4.05	22.21	32.28
สัดส่วนเฉลี่ยสองเดือนร้อยละ	7.81	6.71	6.56	3.98	23.13	30.95
สัดส่วนเฉลี่ยที่ใช้เป็นเกณฑ์หายอดรายปี	-	6.70	-	4.00	-	31.00
เชื้คข้ามเขตแยกตามแยกตามอำเภอจ.เชียงใหม่						
สัดส่วนเชื้คข้ามเขตต่อเชื้คเรียกเก็บทั้งหมด (ธ.ค.)	24.48	18.18	24.53	16.90	24.04	29.61
สัดส่วนเชื้คข้ามเขตต่อเชื้คเรียกเก็บทั้งหมด (ม.ค.)	23.94	18.01	24.11	20.04	22.21	32.28
สัดส่วนเฉลี่ยสองเดือนร้อยละ	24.21	18.10	24.32	18.47	23.13	30.95
สัดส่วนเฉลี่ยที่ใช้เป็นเกณฑ์หายอดรายปี	-	18.10	-	18.50	-	31.00
สัดส่วนเชื้คเรียกเก็บแต่ละจังหวัดเดือน ธ.ค. 43	100.00	100.00	92.50	89.40	7.50	10.60
สัดส่วนเชื้คเรียกเก็บแต่ละจังหวัดเดือน ม.ค. 44	100.00	100.00	92.10	89.90	7.90	10.10
สัดส่วนเฉลี่ยสองเดือนร้อยละ	100.00	100.00	92.30	89.65	7.70	10.35
สัดส่วนเฉลี่ยที่ใช้เป็นเกณฑ์หายอดรายปี	-	100.00	-	89.65	-	10.35

หมายเหตุ : 1. วงเคิม คือ ธนาคารสมาชิกเคิมของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่ก่อนการขยายเขตการหักบัญชี

2. สัดส่วนเฉลี่ยสองเดือนคำนวณจาก (สัดส่วนธ.ค. + สัดส่วนม.ค.) / 2

3. สัดส่วนเฉลี่ยที่ใช้เป็นเกณฑ์หายอดรายปี ได้จากค่าตามหมายเหตุข้อ 2 ปีคเศษเป็นตัวกลม

ที่มา : สรุปข้อมูลจากตารางในภาคผนวก ข

ตารางที่ 4.14 ข้อมูลเซ็คเรียมเก็บและเซ็คคินของสำนักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ระหว่างปี 2537-2543

(หน่วย : ฉบับ/ ล้านบาท)

สำนักหักบัญชีจังหวัด	เซ็คเรียมเก็บ (1)		เซ็คคิน (2)		(2)/(1) (ร้อยละ)		เซ็คเรียมเก็บสุทธิ(1)-(2)		เฉลี่ยต่อเดือน	
	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า	จำนวน	มูลค่า
เชียงใหม่-ปี37	1,579,598	127,653.19	78,154	3,224.69	4.95	2.53	1,501,444	124,428.50	125,120	10,369.04
ลำพูน-ปี37	158,407	11,176.48	2,902	197.76	1.83	1.77	155,505	10,978.71	12,959	914.89
รวมเชียงใหม่-ลำพูน-ปี37	1,738,005	138,829.67	81,056	3,422.45	4.66	2.47	1,656,949	135,407.21	138,079	11,283.93
เชียงใหม่-ปี38	1,607,183	162,649.58	67,842	3,680.31	4.22	2.26	1,539,341	158,969.27	128,278	13,247.44
ลำพูน-ปี38	181,881	15,332.66	3,201	210.39	1.76	1.37	178,680	15,122.27	14,890	1,260.19
รวมเชียงใหม่-ลำพูน-ปี38	1,789,064	177,982.24	71,043	3,890.70	3.97	2.19	1,718,021	174,091.54	143,168	14,507.63
เชียงใหม่-ปี39	1,872,335	170,187.13	68,860	3,042.64	3.68	1.79	1,803,475	167,144.49	150,290	13,928.71
ลำพูน-ปี39	204,221	16,312.80	4,288	260.72	2.10	1.60	199,933	16,052.08	16,661	1,337.67
รวมเชียงใหม่-ลำพูน-ปี39	2,076,556	186,499.93	73,148	3,303.36	3.52	1.77	2,003,408	183,196.57	166,951	15,266.38
เชียงใหม่-ลำพูน-ปี41	1,506,921	117,129.53	55,677	2,891.44	3.69	2.47	1,451,244	114,238.09	120,937	9,519.84
เชียงใหม่-ลำพูน-ปี42	1,529,195	104,579.11	36,472	1,812.01	2.39	1.73	1,492,723	102,767.10	124,394	8,563.93
เชียงใหม่-ลำพูน-ปี43	1,601,172	108,961.02	36,556	2,077.73	2.28	1.91	1,564,616	106,883.29	130,385	8,906.94

หมายเหตุ : เซ็คเรียมเก็บสุทธิ หมายถึง เซ็คเรียมเก็บ - เซ็คคิน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงาานภาคเหนือ

ตารางที่ 4.15 ยอดคงค้างบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของสาขาธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน

(หน่วย : ล้านบาท)

เดือน	ปี 2537			ปี 2538			ปี 2539			ปี 2541			ปี 2542			ปี 2543		
	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม	เชิงใหม่	ลำพูน	รวม
ม.ค.	1,442.38	130.01	1,572.39	1,331.35	154.60	1,485.95	1,283.49	149.54	1,433.03	1,276.84	129.41	1,406.25	1,054.19	133.75	1,187.94	1,442.17	208.41	1,650.58
ก.พ.	1,398.01	167.73	1,565.74	1,437.05	131.68	1,568.73	1,231.65	216.21	1,447.86	1,385.35	150.05	1,535.40	1,049.27	116.36	1,165.63	1,481.70	192.94	1,674.64
มี.ค.	1,461.05	141.96	1,603.01	1,437.49	169.90	1,607.39	1,632.35	161.20	1,793.55	1,507.20	130.08	1,637.28	1,227.81	161.64	1,389.45	1,296.91	227.78	1,524.69
เม.ย.	1,347.40	140.20	1,487.60	1,344.08	167.36	1,511.44	1,616.55	152.43	1,768.98	1,192.30	101.11	1,293.41	1,043.73	142.19	1,185.92	1,328.42	172.67	1,501.09
พ.ค.	1,355.68	158.85	1,514.53	1,453.69	176.88	1,630.57	1,626.31	148.15	1,774.46	1,222.24	127.84	1,350.08	1,243.34	208.86	1,452.20	1,374.35	180.46	1,554.81
มิ.ย.	1,301.56	151.63	1,453.19	1,500.24	149.58	1,649.82	1,415.46	168.95	1,584.41	1,163.74	130.20	1,293.94	1,324.36	173.76	1,498.12	1,422.44	156.17	1,578.61
ก.ค.	1,348.23	163.00	1,511.23	1,579.86	158.25	1,738.11	1,624.93	189.10	1,814.03	1,064.94	127.89	1,192.83	1,290.50	148.83	1,439.33	1,381.89	264.01	1,645.90
ส.ค.	1,412.01	169.72	1,581.73	1,429.64	150.13	1,579.77	1,531.13	186.13	1,717.26	1,346.61	148.79	1,495.40	1,378.19	190.00	1,568.19	1,414.82	298.97	1,713.79
ก.ย.	1,533.37	171.97	1,705.34	1,932.64	164.77	2,097.41	2,105.76	249.71	2,355.47	1,584.23	150.44	1,734.67	1,622.16	251.24	1,873.40	1,639.10	250.07	1,889.17
ต.ค.	1,342.53	140.50	1,483.03	1,373.79	164.90	1,538.69	1,450.06	157.50	1,607.56	1,175.11	108.83	1,283.94	1,264.53	192.03	1,456.56	1,499.65	271.06	1,770.71
พ.ย.	1,264.60	119.22	1,383.82	1,465.05	165.34	1,630.39	1,294.32	155.87	1,450.19	1,130.30	142.83	1,273.13	1,256.55	187.26	1,443.81	1,499.03	340.38	1,839.41
ธ.ค.	1,196.74	118.12	1,314.86	1,184.89	156.75	1,341.64	1,901.14	150.86	2,052.00	989.67	146.50	1,136.17	1,174.12	146.64	1,320.76	1,355.20	232.46	1,587.66
ค่าเฉลี่ย	1,366.96	147.74	1,514.71	1,455.81	159.18	1,614.99	1,559.43	173.80	1,733.23	1,253.21	132.83	1,386.04	1,244.06	171.05	1,415.11	1,427.97	232.95	1,660.92

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ

จากข้อมูลในตารางที่ 4.15 เป็นข้อมูลยอดคงค้างบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารพาณิชย์ในจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน ระหว่างปี 2537-2543 จากข้อมูลในตารางได้นำยอดคงค้างบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารสมาชิกจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูนของปี 2537-43 มารวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ยยอดคงค้างบัญชีเงินฝากกระแสรายวันรายปีของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูน เพื่อให้เป็นข้อมูลรายปีในการคำนวณหาอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน

เนื่องจากการคำนวณเป็นการหาค่าโดยประมาณของอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเท่านั้น ในการศึกษาได้ตั้งสมมติฐานว่า สัดส่วนเชื่คต่างอำเภอต่อเชื่คเรียกเก็บทั้งหมดมีสัดส่วนคงที่ โดยไม่นำการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจที่มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับปริมาณการใช้เชื่คมาวิเคราะห์ การคำนวณจะแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ก่อนการขยายเขตการหักบัญชีใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ย 3 ปีในช่วงปี 2537-2539 และหลังการขยายเขตการหักบัญชีใช้ข้อมูลค่าเฉลี่ย 3 ปีในช่วงปี 2541-2543 โดยแต่ละช่วงจะคำนวณหาอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของแต่ละจังหวัด และหาอัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันรวมของทั้งสองจังหวัด ดังนี้

4.4.1 การคำนวณอัตราหมุนเวียนของเงินในรูปบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในช่วงปี 2537-39

การคำนวณค่า Velocity¹⁷ ของจังหวัดเชียงใหม่

จากสมการของการแลกเปลี่ยน (The Equation of Exchange)

$$MV = PT$$

โดยกำหนดให้

M = ยอดคงค้างเฉลี่ยช่วงปี 37-39 ของบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (ตาราง 4.15)

$$= (1,366.96 + 1,455.81 + 1,559.43) \div 3 = 1,460.73 \text{ ล้านบาท}$$

V = Velocity ของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเชื่คเรียกเก็บสุทธิ

PT = มูลค่าของเชื่คเรียกเก็บสุทธิเฉลี่ยช่วงปี 37-39 (ตาราง 4.14)

$$= (124,428.50 + 158,969.27 + 167,144.49) \div 3 = 150,180.75 \text{ ล้านบาท}$$

จากสมการของการแลกเปลี่ยน

$$V = \frac{PT}{M}$$

¹⁷ Velocity ในที่นี้ หมายถึง กระแสเงินหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเชื่คที่ส่งเรียกเก็บสุทธิตามสำนักหักบัญชีเท่านั้น

$$= \frac{150,180.75}{1,460.73} = 102.81 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 8.57 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

ในทำนองเดียวกันผลการคำนวณค่า Velocity ของจังหวัดลำพูนมีค่า

$$= \frac{14,051.02}{160.24} = 87.69 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 7.31 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

สำหรับผลการคำนวณค่า Velocity ของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนมีค่า

$$= \frac{164,231.77}{1,620.98} = 101.32 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 8.44 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

4.4.2 การคำนวณอัตราหมุนเวียนของเงินในรูปบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในช่วงปี 2541-43 ข้อมูลเช็กระบุเรียกเก็บปี 2541-2543 ตามตารางที่ 4.14 เป็นข้อมูลรายปีรวมของทั้งสองจังหวัด และไม่มีหน่วยงานใดคัดแยกข้อมูลเช็กระบุเรียกเก็บของแต่ละจังหวัดจึงไม่ทราบยอดที่แท้จริง ในการศึกษาจึงใช้สัดส่วนข้อมูลเช็กระบุเรียกเก็บของจังหวัดลำพูนต่อเช็กระบุเรียกเก็บที่ส่งผ่านสำนักหักบัญชีทั้งหมดที่รวบรวมได้ในช่วงเดือนธันวาคม 2543 ถึง มกราคม 2544 เป็นเกณฑ์ในการคำนวณหายอดเช็กระบุเรียกเก็บของจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสัดส่วนเช็กระบุเรียกเก็บของจังหวัดลำพูนต่อเช็กระบุเรียกเก็บทั้งหมดเท่ากับ ร้อยละ 10.35 ที่เหลือร้อยละ 89.65 เป็นสัดส่วนเช็กระบุเรียกเก็บของจังหวัดเชียงใหม่ต่อเช็กระบุเรียกเก็บทั้งหมด และใช้สัดส่วนดังกล่าวคำนวณหายอดเช็กระบุเรียกเก็บรายปีของทั้งสองจังหวัดและนำยอดมูลค่าเช็กระบุเรียกเก็บสุทธิรายปีที่คำนวณได้แทนค่า PT ในสมการแลกเปลี่ยน โดยสรุปผลการคำนวณดังนี้

การคำนวณค่า Velocity ของจังหวัดเชียงใหม่

สมการของการแลกเปลี่ยน (The Equation of Exchange)

$$MV = PT$$

โดยกำหนดให้

M = ยอดคงค้างเฉลี่ยช่วงปี 41-43 ของบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (ตาราง 4.15)

$$= (1,253.21 + 1,244.06 + 1,427.97) \div 3 = 1,308.41 \text{ ล้านบาท}$$

V = Velocity ของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระบุเรียกเก็บสุทธิ

PT = มูลค่าของเช็กระบุเรียกเก็บสุทธิเฉลี่ยช่วงปี 41-43 (ตาราง 4.14)

$$= \{114,238.09 - (114,238.09 * 10.35\%)\} + \{102,767.10 - (102,767.10 * 10.35\%)\} \\ + \{106,883.29 - (106,883.29 * 10.35\%)\} \div 3$$

$$= (102,414.45 + 92,130.71 + 95,820.87) \div 3 = 96,788.68 \text{ ล้านบาท}$$

จากสมการของการแลกเปลี่ยน

$$\begin{aligned} V &= \frac{PT}{M} \\ &= \frac{96,788.68}{1,308.41} = 73.97 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 6.16 \text{ เท่าต่อเดือน} \end{aligned}$$

ในทำนองเดียวกันผลการคำนวณค่า Velocity ของจังหวัดลำพูนมีค่า

$$= \frac{11,174.15}{178.94} = 62.45 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 5.20 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

สำหรับผลการคำนวณค่า Velocity ของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนมีค่า

$$= \frac{107,962.83}{1,487.36} = 72.59 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 6.05 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

ผลการคำนวณอัตราการหมุนเวียนหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนข้างต้น เป็นการคำนวณอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระบุเก็บที่รวมเอาเช็ครายต่างอำเภอและต่างจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนด้วย ดังนั้น จึงต้องคำนวณหาอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระบุเก็บที่ไม่รวมเช็ครายต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดส่วนที่เพิ่มเข้ามาหลังการขยายเขตการหักบัญชี เพื่อเปรียบเทียบอัตราการหมุนเวียนส่วนที่เพิ่มหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนว่ามีมากน้อยเพียงใด แต่เนื่องจากข้อมูลเช็ครายต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดส่วนที่เพิ่มเข้ามายังไม่มีหน่วยงานใดจัดเก็บข้อมูล ในการศึกษาจึงใช้วิธีคัดแยกข้อมูลเช็ครายต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด (เช็กรายข้ามเขต) ออกจากข้อมูลเช็กระบุเก็บทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลรายวันจากสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนระหว่างเดือนธันวาคม 2543 ถึง เดือนมกราคม 2544 เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการคำนวณหาอัตราเช็ครายต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดออกจากเช็กระบุเก็บรายปีของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน โดยเกณฑ์ที่ใช้เป็นสัดส่วนร้อยละของเช็กรายข้ามเขตต่อเช็กระบุเก็บสุทธิจังหวัดเชียงใหม่คือ 4 จังหวัดลำพูนคือ 31 จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนคือ 6.7 (แสดงไว้ในตารางที่ 4.13)

ผลการคำนวณค่า Velocity (ไม่รวมเช็กรายข้ามเขต) ของจังหวัดเชียงใหม่มีค่า

$$\begin{aligned} V &= \frac{PT}{M} \\ &= \frac{92,917.13}{1,308.41} = 71.02 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 5.92 \text{ เท่าต่อเดือน} \end{aligned}$$

ผลการคำนวณค่า Velocity (ไม่รวมเช็คข้ามเขต) ของจังหวัดลำพูนมีค่า

$$= \frac{7,710.16}{178.94} = 43.09 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 3.59 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

สำหรับผลการคำนวณค่า Velocity (ไม่รวมเช็คข้ามเขต) ของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนมีค่า

$$= \frac{100,729.32}{1,487.36} = 67.72 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 5.64 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

ส่วนผลการคำนวณอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บที่ส่งผ่านสำนักหักบัญชีจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนที่ไม่รวมเช็คข้ามเขต (ก่อนการขยายเขต) เปรียบเทียบกับอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บที่ส่งผ่านสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนที่รวมเช็คข้ามเขต (หลังการขยายเขต) นั้น ยอดอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่เพิ่มขึ้นน้อยมาก เพิ่มขึ้นเพียง 0.41 เท่าต่อเดือน และ 4.87 เท่าต่อปีเท่านั้น โดยอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นน้อยมาก เพิ่มขึ้น 0.24 เท่าต่อเดือนและ 2.95 เท่าต่อปี เมื่อเทียบกับจังหวัดลำพูนซึ่งเพิ่มขึ้นมากกว่า เพิ่มขึ้น 1.61 เท่าต่อเดือน และ 19.36 เท่าต่อปี

จากการรวบรวมข้อมูลเช็คเรียกเก็บของธนาคารสมาชิกสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน และคัดแยกข้อมูลเช็คข้ามเขตระหว่างธนาคารสมาชิกวงเดิมกับสาขาห่างไกลที่เพิ่มใหม่ว่ามีจำนวนไม่น้อยเพียงใด ปรากฏว่าเช็คข้ามเขตในจังหวัดเชียงใหม่มีสัดส่วนเพียง 4% ของเช็คที่ส่งเรียกเก็บของธนาคารสมาชิกจังหวัดเชียงใหม่ทั้งหมด ในขณะที่เช็คข้ามเขตในจังหวัดลำพูน มีสัดส่วนถึง 31% ของเช็คเรียกเก็บของธนาคารสมาชิกจังหวัดลำพูนทั้งหมด จากสัดส่วนเช็คข้ามเขตจังหวัดเชียงใหม่ที่มีเพียง 4% ทำให้อัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บเพิ่มขึ้นน้อยมาก ถึงแม้ว่าธนาคารสมาชิกและลูกค้าผู้ฝากเช็คจะให้ความเห็นว่าทำให้สภาพคล่องของธุรกิจดีขึ้นก็ตาม แต่ดูจากค่าอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันแล้วเพิ่มขึ้นน้อยมาก กล่าวสรุปได้ว่าสำหรับจังหวัดเชียงใหม่การขยายเขตการหักบัญชีมีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจเพิ่มขึ้นน้อยมาก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จึงศึกษาเพิ่มเติม โดยกำหนดให้ธนาคารสมาชิกในอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ เป็นสมาชิกสำนักหักบัญชีวงเดิมเพียงอำเภอเดียว ส่วนอำเภออื่นและจังหวัดลำพูน เป็นสมาชิกที่เข้ามาใหม่หลังการขยายเขตการหักบัญชี เช่นเดียวกับจังหวัดอื่น ๆ ที่สำนักหักบัญชีส่วนใหญ่มีสมาชิกเฉพาะสาขาราชการในอำเภอเมืองเท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเปรียบเทียบอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีก่อนและหลังการขยายเขตการหักบัญชีจะมีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจในจังหวัดเพิ่มขึ้นน้อยเพียงใด โดยใช้เกณฑ์สัดส่วนร้อยละ

ของเช็คเขตต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิของจังหวัดเชียงใหม่คือ 18.5 และจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนคือ 18.1 (ตามตารางที่ 4.13) มีผลการคำนวณอัตราค่าธรรมเนียม ดังนี้

$$\begin{aligned} & \text{ผลการคำนวณค่า Velocity (ไม่รวมเช็คข้ามเขตแยกตามอำเภอ) ของจังหวัดเชียงใหม่มีค่า} \\ & = \frac{78,882.77}{1,308.41} = 60.29 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 5.02 \text{ เท่าต่อเดือน} \end{aligned}$$

และผลการคำนวณค่า Velocity (ไม่รวมเช็คข้ามเขตแยกตามอำเภอ) ของจังหวัดเชียงใหม่-ลำพูนมีค่า

$$= \frac{88,421.56}{1,487.36} = 59.45 \text{ เท่าต่อปี หรือ } 4.95 \text{ เท่าต่อเดือน}$$

การคำนวณอัตราค่าธรรมเนียมของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บทั้งหมดของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน โดยกำหนดให้เช็คข้ามเขตเป็นการเรียกเก็บเงินตามเช็คแยกตามอำเภอข้างต้นเป็นกรณีศึกษานั้น ผลการศึกษาพบว่า สัดส่วนเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 6.7 เป็นร้อยละ 18.1 และสัดส่วนเช็คข้ามเขตต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิของสมาชิกจังหวัดเชียงใหม่ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4 เป็นร้อยละ 18.5 มีผลให้อัตราค่าธรรมเนียมของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บที่ไม่รวมเช็คข้ามเขต (ก่อนการขยายเขตการหักบัญชี) เทียบกับที่รวมเช็คข้ามเขต (ภายหลังการขยายเขตการหักบัญชี) มีค่าเพิ่มขึ้นมาก โดยสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนมีอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวเพิ่มขึ้น 13.14 เท่าต่อปี หรือ 1.10 เท่าต่อเดือน (จาก 59.45 เท่าต่อปี หรือ 4.95 เท่าต่อเดือน เป็น 72.59 เท่าต่อปี หรือ 6.05 เท่าต่อเดือน) และจังหวัดเชียงใหม่มีอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวเพิ่มขึ้น 13.68 เท่าต่อปี หรือ 1.14 เท่าต่อเดือน (จาก 60.29 เท่าต่อปี หรือ 5.02 เท่าต่อเดือน เป็น 73.97 เท่าต่อปี หรือ 6.16 เท่าต่อเดือน)

4.5 เปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิก่อน

และหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน

เพื่อให้ผลของการเปรียบเทียบการคำนวณอัตราค่าธรรมเนียมของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนให้เห็นภาพชัดเจนเกี่ยวกับสภาพคล่องของธุรกิจของสองจังหวัดที่เพิ่มขึ้น การศึกษานี้จึงได้สรุปผลค่าอัตราค่าธรรมเนียมดังกล่าวจากการคำนวณทั้งหมดไว้ในตารางที่ 4.16 และ 4.17 ดังนี้

ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบอัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระยะเก็บสุทธินครณิ
ไม่มีการขยายเขตเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนระหว่างปี 2537-39 กับปี 2541-43

อัตราหมุนเวียน กรณีไม่มีการขยายเขต	ช่วงปี 2537-39		ช่วงปี 2541-43		เพิ่มขึ้น (ลดลง)	
	เท่ากับปี	เท่ากับเดือน	เท่ากับปี	เท่ากับเดือน	เท่ากับปี	เท่ากับเดือน
เชียงใหม่-ลำพูน	101.32	8.44	67.72	5.64	(33.66)	(2.80)
เชียงใหม่	102.81	8.57	71.02	5.92	(31.79)	(2.65)
ลำพูน	87.69	7.31	43.09	3.59	(44.60)	(3.72)

ข้อมูลในตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระยะเก็บสุทธิของสำนักหักบัญชีของสองจังหวัด โดยสมมติว่าไม่มีการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน ข้อมูลที่ใช้เป็นปริมาณเช็กระยะเก็บที่เกิดขึ้นจริงมาคำนวณหาอัตราหมุนเวียนเปรียบเทียบอัตราหมุนเวียนในระหว่างปี 2537-39 กับปี 2541 – 2543 ผลการศึกษาพบว่า ในปี 2541-43 อัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระยะเก็บสุทธิรวมทั้งสองจังหวัดลดลง 33.66 เท่าต่อปี หรือลดลง 2.80 เท่าต่อเดือนเมื่อเทียบกับช่วงปี 2537-39 แสดงให้เห็นว่าปริมาณการใช้เช็คลดลงมากในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ ถ้าแยกพิจารณาตามจังหวัดจะเห็นได้ว่าอัตราหมุนเวียนดังกล่าวก็ลดลงมากเช่นกัน โดยจังหวัดเชียงใหม่มีอัตราลดลง 31.79 เท่าต่อปี หรือลดลง 2.65 เท่าต่อเดือน ในขณะที่จังหวัดลำพูนมีอัตราลดลง 44.60 เท่าต่อปี หรือลดลง 3.72 เท่าต่อเดือน

ข้อมูลในตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบอัตราการหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็กระยะเก็บสุทธิของสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูน โดยแยกศึกษาเป็น 2 กรณี ดังนี้

กรณีแรก ตั้งสมมติฐานในการศึกษาว่าปริมาณการใช้เช็คคงที่และไม่มีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ในการศึกษาจึงใช้มูลค่าการใช้เช็คในช่วงปี 2541-43 มาหาอัตราหมุนเวียนทั้งก่อนและหลังการขยายเขตการหักบัญชี โดยมีวิธีคำนวณหามูลค่าเช็คที่เรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีก่อนขยายเขตการหักบัญชีคือนำมูลค่าเช็คข้ามเขตที่เกิดจากการขยายเขตหักออกจากรวมค่าการใช้เช็คที่เรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชี ผลการศึกษาพบว่า อัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เพิ่มขึ้นน้อยประมาณ 4.87 เท่าต่อปี หรือเพิ่มขึ้น .41 เท่าต่อเดือน เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า อัตราหมุนเวียนของเงินในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นน้อยประมาณ 2.95 เท่าต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 0.24 เท่าต่อเดือน ในขณะที่อัตราหมุนเวียนของเงินในจังหวัดลำพูนเพิ่มขึ้นมากกว่าประมาณ 19.36 เท่าต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 1.61 เท่าต่อเดือน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่-ลำพูนมีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจในจังหวัดลำพูนมากกว่าจังหวัดเชียงใหม่

กรณีที่สอง สืบเนื่องจากกรณีแรกที่อัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นน้อยมาก การศึกษานี้จึงนำข้อแตกต่างของจังหวัดเชียงใหม่ที่ว่า ธนาคารสมาชิกของสำนักหักบัญชีเดิมอยู่ในพื้นที่หลายอำเภอซึ่งแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่มีธนาคารสมาชิกภายในอำเภอเมืองเท่านั้น จึงศึกษาอัตราหมุนเวียนของเงินในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มเติมโดยสมมติให้ธนาคารสมาชิกเดิมในจังหวัดเชียงใหม่ของสำนักหักบัญชีมีเฉพาะสาขาธนาคารในอำเภอเมืองเท่านั้นเช่นเดียวกับจังหวัดอื่น โดยตั้งสมมติฐานเหมือนกับกรณีแรก แตกต่างกันตรงที่ความหมายของเช็คข้ามเขตเปลี่ยนเป็นการเรียกเก็บเงินตามเช็คระหว่างธนาคารสมาชิกแต่ละอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่และระหว่างธนาคารสมาชิกในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน ผลการศึกษาพบว่าอัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เพิ่มขึ้นจากเดิมมากประมาณ 13.07 เท่าต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 1.09 เท่าต่อเดือน และอัตราหมุนเวียนของเงินในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มขึ้นมากเช่นกันประมาณ 13.45 เท่าต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 1.12 เท่าต่อเดือน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการขยายเขตการหักบัญชีจะมีผลต่อสภาพคล่องของธุรกิจมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจังหวัดนั้นมีสมาชิกเดิมของสำนักหักบัญชีครอบคลุมพื้นที่ต่างอำเภอด้วยแล้วหรือไม่ ถ้าจังหวัดใดมีสมาชิกสำนักหักบัญชีเดิมเฉพาะในอำเภอเมืองเท่านั้นการขยายเขตการหักบัญชีครอบคลุมพื้นที่อำเภอรอบนอกก็จะมีผลมากต่อสภาพคล่องของธุรกิจในจังหวัดนั้น

ตาราง 4.17 เปรียบเทียบอัตราหมุนเวียนของบัญชีเงินฝากกระแสรายวันต่อเช็คเรียกเก็บสุทธิก่อนและหลังการขยายเขตสำนักหักบัญชีเชียงใหม่

อัตราหมุนเวียน	ก่อนการขยายเขตการหักบัญชี		หลังการขยายเขตการหักบัญชี		เพิ่มขึ้น (ลดลง)	
	เท่า/ปี	เท่า/เดือน	เท่า/ปี	เท่า/เดือน	เท่า/ปี	เท่า/เดือน
1. กรณีสมาชิกเดิมครอบคลุมหลายอำเภอ						
เชียงใหม่-ลำพูน	67.72	5.64	72.59	6.05	4.87	0.41
เชียงใหม่	71.02	5.92	73.97	6.16	2.95	0.24
ลำพูน	43.09	3.59	62.45	5.20	19.36	1.61
2. กรณีสมาชิกเดิมเฉพาะอำเภอเมือง						
เชียงใหม่-ลำพูน	59.45	4.95	72.59	6.05	13.14	1.10
เชียงใหม่	60.29	5.02	73.97	6.16	13.68	1.14